

govima kao da nas protestanti tuku i da imaju vodstvo u biblijskim naukama. Ne treba međutim zaboraviti toga, da mi imamo prvu učiteljicu, majku-Crkvu; (Aug: Evangelio non crederem...). Brojem radova protestanti su naprijed, plodom ne! Pisac pokazuje svoje katoličko oduševljenje, kad niže razna mišljenja, kod kojih katolici lakše dolaze do jedinstvenosti.

Djelo je pisano vrlo metodički. Idejni progres je nastavak vremenski. Jer ima pred očima i početnike u biblijskim naukama, učenike ne ostavlja same, rukovodi ih kroz labirint oprečnih sentencija, navodi razloge za i protiv i precizira većinom svoje mišljenje. U svemu točno slijedi katoličku nauku. Osim pomoćnih nauka dobri su izvodi o dogmatskom traktatu o inspiraciji i načelima katoličke hermeneutike. Obojica, pok. Simon i Prado bili su slušači Papinskog Biblijskog Instituta u Rimu.

Za specijalno proučavanje pojedinih pitanja, naravno nije dostatan ali to nije ni svrha. U Pentateuhu daje zadnje rezultate i upućuje na stručno djelo P. Bea, kao i u drugim knjigama na druge katoličke bibliciste: *Cursus Scripturae Sacrae, Etudes Bibliques*, izdanja Biblijskog Instituta i dr. Slijedi red, danas već zastarjela djela pok. Hermana Zschokkea.

Dobro bi bilo da je pisac naveo nekoliko profanih tekstova babilonskih i drugih naroda, kad ih već spominje u potvrdu praobjave, pa kozmogoniju (str. 38), potop (str. 80), etnološki problem (str. 106) i dr. U tom i sličnim pitanjima unose mnogo svijetla najnovije iskopine bližeg orijenta. Veliki je propust, kad nije podao barem kratki a iscrpljivi prikaz Delitzscheva Babel und Bibel, i barem u glavnim crtama fantaziranja panbabilonista, jer su ovi svoju sjekiru postavili na korijen Objave. Iza svakog članka nadovezuje pisac svoje *Adnotationes practicae*, koje će svećeničkim kandidatima biti korisne za meditacije i za propovijedi.

Kratko i dobro je izneseno sve što se odnosi na proroštva (generalno str. 270 i dalje), teološki dio (str. 280), autentičnost proročkih spisa i načela tumačenja (str. 288). Držim da je kazano smiono o involuciji historici, gdje proroci sami nisu razlikovali materijalna i duhovna dobra. Vrijedi i za druga načela, koja se tamo navode (str. 292, 293). Isto se ne mogu složiti s mišljenjem sv. Crkve i predajom biblijskom (analogno prema deciziji Biblij. komisije od 28. VI. 1908. o knjizi Izaije — *Acta S. Sedis* 41, 613), gdje on dopušta diobu knjige Danielove. Proroku se doznačuje nekoliko poglavlja, a drugo nepoznatom kasnijem piscu. Sve to bez ijednog jačeg razloga (str. 441—459).

Sva je knjiga vrlo pregledna i studij po njoj lagan. I teže stvari razlaže s osvrtom na okolinu i prilike zbivanja; sve je uokvireno historijom. Mnogo problema prikazuje i grafički, koje čitalac pamti kao paradigmatu, osobito str. 36, 72 i dr. Na koncu je dodana zemljovidna karta Palestine, kako je izgledala u doba kraljeva i Makabejaca. Djelo se samo preporuča kao priručnik u katoličkim teologijama, tim više, što je pisano lijepim i laganim jezikom.

Dr. N. Žuvić.

Merkelbach Henricus Benedictus O. P.: Summa theologiae moralis ad mentem D. Thomae et ad normam iuris novi, editio altera recognita et emendata. Paris 1936, Desclée de Brouwer.

Tomus I.: De principiis, 8^o, str. 786.

Tomus II.: De virtutibus moralibus, 8^o, str. 1029.

O vrsnom djelu p. Merkelbacha, profesora na dominikanskom zavodu Angelicum u Rimu pisao sam u »Bogoslovskoj Smotri« br. 4/1934. str. 397 - 399, kad je čitavo djelo izašlo. Tamo sam rekao za nj, da je svake preporuke vrijedno, jer je u stanju unaprijediti bogoslovski studij morala, prođupsti ga, i podići na doličnu visinu, koju predmet zahtijeva. Brza ova potreba za drugim izdanjem, kako I. tako i II. sveska, samo potvrđuje to mišljenje. U vrijeme, gdje svaki čas niču novi udžbenici na latinskom jeziku, pokraj starijih veoma renomiranih autora, novo izdanje Merkelbachova djela dokazuje, da ono nipošto nije suvišno i da uspješno izdržaje konkurenciju s ostalima djelima iste vrste. — Ako uzimemo preporuku crkvene vlasti, da se nauka sv. Tome što je moguće u autentičnijoj formi predaje bogoslovima po zavodima, u strogom tumaču, onda je Merckelbachovo djelo možda naj-sretnije novo potrebno izdanje sv. Tome kao učitelja morala. Ja sam u mom prvom osvrtu naglasio, da Merckelbach slijedi Summu sv. Tome ne samo koliko se misli, izvoda i nauke tiče, nego i reda, razdiobe, čak i redosljeda misli prema pojedinim artikulima. Ali autor je kod toga posla unio svoju razdiobu, koja je preglednija, sustavnija i praktičnija; dodao neke historičke podatke; osvrtao se na novija mišljenja i pitanja, koja su tijekom stoljeća došla na dnevni red tako, da se njegovo djelo može pravom smatrati uspjelom sintezom staroga i novoga moralnog bogoslovlja.

Izradba čitavog moralnog bogoslovlja prema diobi kardinalnih kreposti po uzoru sv. Tome, donosi sobom jednu poteškoću, kojoj moderni autori mogu teško izbjeći, da se na mjestima moraju ponavljati. To se događa i Merckelbachu. No to nije na uštrb djela, čak bih rekao, da studentu i dobro dolazi, jer mu je veza s prijašnjim jasnija i zornija.

Kolikogod mi se čini potrebnim držati na oku sve moderno strujanje našega vremena na polju nauke, a morala napose, ja se ne mogu oteti misli, da je za napredak naše teologije, pa i moralnog bogoslovlja mnogo korisnije posegnuti za sv. Tomom i klasičnim djelima skolastike, nego za pokušajima njemačkih teologa, koji su pod dojmom moderne filozofije i njezinog upliva u 19. vijeku nastojali, da velike misli produbljenja i obrane bogoslovskih nauka dovedu u sklad s tom modernom filozofskom strujom. Čak ni nastojanja za nekim osvrtnjem na socijalne prilike i potrebe vremena, za sintetičnim zahvatanjem »evandeoskoga duha«, nekim traženjem »dubina kršćanskog duha«, iznosjenjem »ideje kraljevstva Božjega« kako ih hvali Fr. Tillman (Die kath. Sittenlehre, III. 40) kod teologa Hirschera i Sailera, ne mogu nadomjestiti izvoda sv. Tome, koji su i danas snažni i savremeni. Sve se to nalazi i kod naših starih majstora, kod sholastičkih autora koje treba znati čitati i razumijevati.

Merkelbachovo će djelo ostati za duže vrijeme u porabi, pa će, ako Bog da doživjeti još koje izdanje. Bilo bi dobro, da se na odnosnim mjestima unese u nj nešto više historičkih podataka; oni su za pojedina pitanja kao neki historički okvir, u kojemu se slika jače ističe i trajnije zadržaje u duši.

Prof. A. Živković.